

Svensk *H*andkirurgisk Förening

Av Ann Nachemson

Artiklar inom handkirurgiska ämnesområden skrevs i Sverige redan i slutet på 1800-talet. Flera artiklar i början på 1900-talet beskrev problem och behandlingar relaterade till såväl kongenitala anomalier, handinfektioner som handledstrauma. Författarna var ofta kollegor inom allmänkirurgi eller ortopedi.

Det var dock inte förrän Erik Moberg på 1940-talet började intressera sig specifikt för handkirurgi som ämnesområdet började utvecklas och kunskapen spreds över Sverige. Erik Moberg som var utbildad allmänkirurg och ortopedkirurg i Lund flyttade 1942 till Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Han intresserade sig för trauma och handkirurgi.

1944 skrev en amerikansk handkirurg S. Bunnell en skrift "Surgery of the hand". Detta inspirerade Erik Moberg som 1947 gästade Bunnell och andra doktorer i USA under en längre tidsperiod. Efter hemkomsten skrev Erik Moberg själv en bok "Akut handkirurgi" 1948. Detta blev en klassisk bok om handkirurgi som översattes och spreds till många länder. Moberg organiserade den första handkirurgiska vårdavdelningen i Skandinavien på Sahlgrenska sjukhuset 1949.

Erik Moberg har kallats "handkirurgens fader" i Skandinavien. Han var en mycket dynamisk man på många vis. Han publicerade en mängd artiklar inom ämnesområdet och han var dessutom en duktig och krävande lärare. Äldre kollegor, som kommer ihåg tjänstgöringen hos Moberg, berättar att man som underläkare var ständig jour 7 dagar i veckan under flera månader i följd.

Flera av Erik Mobergs samtida blev också handkirurger på heltid och startade nya centra för handkirurgi i Sverige. Nils Carstam, som också inhämtade handkirurgisk kunskap i USA, startade klinik i Malmö redan 1950, Lars Örne i Stockholm 1952, Lennart Mannerfelt i Lund 1964 och Göran Lindström i Umeå 1975. Två andra lärjungar till Moberg blev plastikkirurger, nämligen Ivar Isacsson som blev klinikchef inom plastikkirurgi i Linköping i slutet på 1960-talet. Han startade en handkirurgiverksamhet där som lade grunden för en egen handkirurgisk enhet 1987. Holbus Mattsson flyttade till Örebro där han 1974 startade en egen handkirurgisk enhet tillsammans med plastikkirurgiska avdelningen. Sune Johansson som var plastikkirurg, utbildade sig inom handkirurgin såväl i USA som hos Nils Carstam i Malmö och blev 1967 chef för en handkirurgisk enhet tillsammans med plastikkirurgiska kliniken på Uppsala Akademiska Sjukhuset.

Moberg arbetade mycket med principen "extremitetskirurgi" men han stöttade dock helt det beslut som kom 1969 att göra handkirurgin till en självständig specialitet.

Redan 1951 startade Erik Moberg tillsammans med nordiska kollegor "Nordic Hand Club" sedermera "Scandinavian Society for Surgery of the Hand". Detta var den första europeiska handkirurgiska föreningen och följde bildandet av den amerikanska handföreningen 1946. Den skandinaviska handkirurgiska föreningen finns fortfarande kvar och har årliga möten med deltagare från hela Skandinavien. Konferensspråket har där blivit engelska och föreningen är medlem i IFSSH (International Federation of Societies for Surgery of the Hand).

Svensk Handkirurgisk Förening bildades 1973. Innan dess träffades handkirurgerna som en sektion inom Svensk Kirurgisk Förening. 1983 inbjöds Svensk Handkirurgisk Förening att vara en officiell sektion inom Svenska Läkarsällskapet.

Svensk Handkirurgisk Förening har sitt årsmöte i samband med riksstämman varje år. Dessutom anordnas vårmöten. Undertecknad valdes som första kvinnliga ordförande för Svensk Handkirurgisk Förening 2001. Medlemmarna i Svensk Handkirurgisk Förening är nu cirka 150 st. Vi är representerade genom Svensk Handkirurgisk Förening i FESSH (Federation of European Societies

for Surgery of the Hand) för vilken undertecknad för närvarande är generalsekreterare. Det finns en diplomexamination i FESSH regi för ämnesområdet handkirurgi i Europa.

Den handkirurgiska specialiteten omfattar en mångfald skador och sjukdomstillstånd. En "nivåstrukturering" har skrivits för ämnesområdet handkirurgi där man definierar de tillstånd som bedöms kräva handkirurgisk specialistbehandling respektive de som bedöms kunna behandlas av andra kirurger som fått viss handkirurgisk träning. Nivåstruktureringen har accepterats av såväl Svensk Handkirurgisk Förening som Svensk Ortopedisk Förening.

Högspecialiserad handkirurgi tangerar inte bara ortopedi utan även plastikkirurgi, neurokirurgi och kärlkirurgi. Specifik verksamhet som kirurgi vid tetraplegi samt plexus- kirurgi hos barn har koncentrerats till vissa handkirurgiska kliniker i landet. Specialiteten har utvecklats enormt, inte minst inom den akuta handkirurgin där mikrokirurgi, exempelvis replantationer och fria lambäer, ingår i den terapeutiska arsenalen. Många utvecklingsarbeten pågår i Sverige inkluderande projekt avseende såväl externa proteser som interna endoproseser och en omfattande forskning bedrivs, med gott internationellt renommé, avseende nervskador och muskelfunktion. Göran Lundborg fick den första ordinarie professuren i handkirurgi 1987. Det finns nu två professurer inom ämnesområdet i Sverige.

Ann Nachemson är ordförande i Svensk Handkirurgisk förening